ЕФМ
http://efm.vsau.org/

УДК 657:330.522.4

СУТНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ: ОБЛІКОВИЙ ТА УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ©

Н.І. КОВАЛЬ,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)

Виробничі запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують виробничі ресурси підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності. Для забезпечення безперебійної роботи виробництва на складах підприємства завжди повинні бути виробничі запаси в межах норм, передбачених потребою підприємства.

У процесі реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку, прийняття національних стандартів та з врахуванням тенденції до переходу на міжнародні стандарти обліку змінюються вимоги до обліку ефективності використання виробничих запасів, а також розширюються поставлені перед ним завдання. Бухгалтерський облік покликаний головним чином забезпечити контроль за залишками; надходженням і витратами виробничих запасів на складі, що є важливою умовою для забезпечення збереження власності підприємства. Належним чином організований облік виробничих запасів, тобто якісна поінформованість про їх наявність та рух, має суттєве значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства та в ефективному використанні матеріальних цінностей.

Тому автором приділена значна увага проблемам інформаційного забезпечення обліку та впливу ефективного управління виробничими запасами на перебіг внутрішньовиробничих процесів підприємства та підвищення ефективності його фінансово-господарської діяльності.

Ключові слова: виробничі запаси, матеріальні ресурси, ефективне управління, системи бухгалтерського обліку, собівартість, витрати, документообіг.

Рис. 3. Табл. 1. Літ. 15.

Постановка проблеми. В умовах динамічних змін в ринковому середовищі виникає потреба в постійному реагуванні на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, а також можливості підтриманні своєї конкурентоспроможності. Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу господарських підприємств потребує створення системи управління виробництвом, в основу якої має бути покладено формування інформації про виробничі запаси підприємства. Розв'язок проблем ефективного обліку та управління виробничими запасами сільськогосподарського підприємства неможливий без повної оцінки їх наявності та ефективності використання, що в свою

© ***Н.І.КОВАЛЬ, 2017***

чергу, потребує ефективних методик аналізу. Тому розробка та впровадження основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності підприємств передбачає вдосконалення обліку, аналізу та управління виробничих запасів, які забезпечують менеджерів і керівників належною інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень, чим і зумовлена доцільність їх подальших наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікації. Підтвердженням актуальності даного напряму досліджень є наукові праці відомих українських вчених, присвячені дослідженню методології бухгалтерського обліку виробничих запасів, запровадженої П(С)БО 9 "Виробничі запаси", проблемам її практичного застосування, впливу на достовірність облікової інформації та методику здійснення управління ними. Зокрема, дану тематику вивчали: І. Бержанір [1], Н. Бондаренко [2], С. Голов, Т. Довга [4] Н. Кащена, Т. Китайчук [6], Н. Коваль [13], В. Маліков [8], С. Мошенський, У. Марчук, О. Олійник, Т. Плахтій [11], Н. Сецюк [15], О. Томчук [13], О. Чабанюк, В. Янчук та інші.

Незважаючи на те, що облік та ефективне управління виробничими запасами підприємства став об'єктом дослідження багатьох науковців, все ж ще існує ряд проблем, що потребують невідкладного вирішення.

Формулювання цілей статті. Більшість досліджень містить лише аргументацію про необхідність та важливість даного питання, однак недостатньо уваги приділено проблемам інформаційного забезпечення обліку та ефективного управління виробничими запасами на перебіг внутрішньовиробничих процесів підприємства та підвищення ефективності його фінансово-господарської діяльності. Тому вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань обліку та управління виробничими запасами є актуальним для більшості аграрних підприємств і потребує подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність виробничих підприємств зумовлена багатьма факторами, одним з яких є значна кількість виробничих запасів. Для правильної та ефективної системи управління виробничим процесом підприємства необхідно чітко розмежовувати поняття "запаси" та "виробничі запаси", а також розглядати всі можливі варіанти класифікації виробничих запасів залежно від специфіки виробництва та ефективності їх використання.

Виробничі запаси є складовою частиною активів підприємства. Вони суттєво впливають на фінансові результати господарської діяльності, оскільки займають найбільшу питому вагу у складі витрат підприємства більшості галузей виробництва різних сфер діяльності. Забезпечуючи постійність, безперервність та ритмічність господарської діяльності підприємства, вони гарантують його економічну безпеку [2, с. 274]. Тому раціональне використання запасів є одним із найважливіших факторів розвитку економіки, що у свою чергу приводить до збільшення обсягів виробництва та прибутку підприємств.

Запаси – це наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, і які іще не використовуються.

Сама категорія "запаси" у вітчизняній літературі з'явилась на початку 90-х років XX століття з прийняттям Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. та введенням в дію національних

стандартів [14]. Відповідно до пункту 4 П(С)БО 9 "Запаси", запаси – це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. Причому запаси визнаються активами тільки в тому випадку, якщо є ймовірність того, що підприємство отримає економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, і їх вартість може бути достовірно визначена [5, с. 274].

В економічній літературі весь капітал (виробничі фонди) підприємства поділяється на основний, оборотний та капітал обігу. Запаси підприємства належать до оборотних засобів капіталу (оборотний капіталі та капіталообіг). До складу оборотних фондів належать засоби виробництва в частині запасів (виробничі запаси, МШП, незавершене виробництво, брак), які повністю споживаються протягом кожного виробничого циклу і тому повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції. А капітал обігу містить продукти праці (товари та готову продукцію). На рис. 1 показано місце виробничих запасів у складі матеріальних ресурсів підприємства [6, с.6].

Основні принципи формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності висвітлено у П(С)БО № 9 "Запаси" [12]. В обліковій літературі зустрічаються багато різних понять, пов'язаних із запасами, проте слід врахувати, що кожне із них має власне тлумачення. Так в обліковій літературі часто застосовується поняття "виробничі запаси", замінене поняттям "матеріали" [9, с. 304].

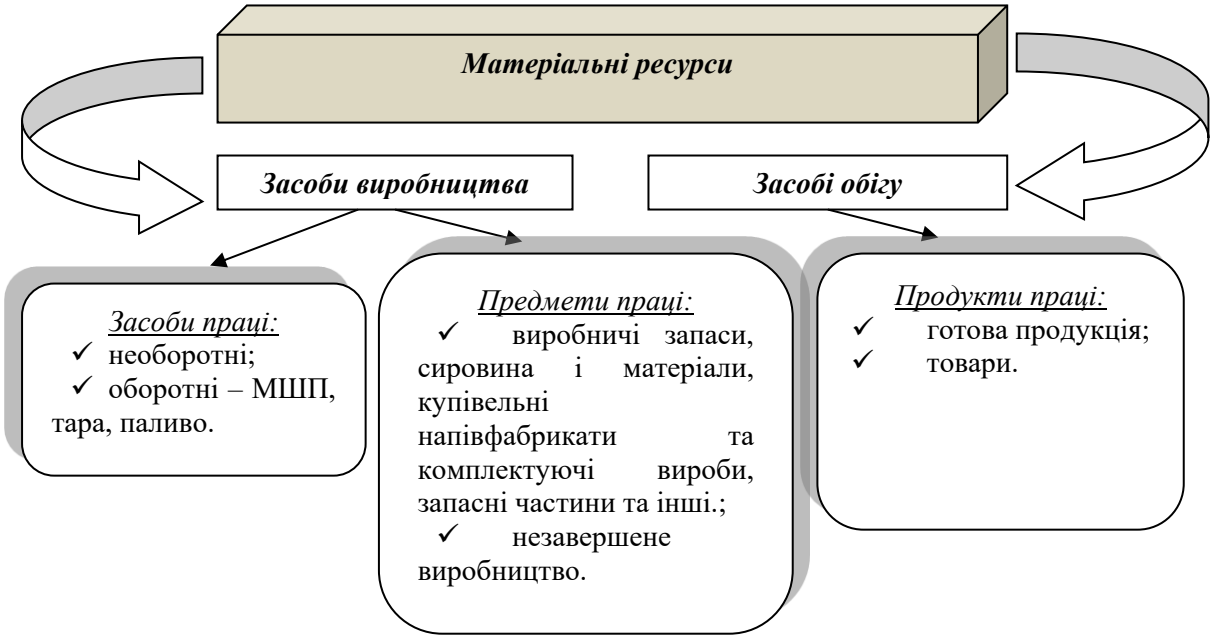

Рис. 1. **Місце виробничих запасів у складі матеріальних ресурсів**
Джерело розроблено автором з використанням літературних джерел: [6, с.6]

Деякі автори при визначенні поняття "матеріальні оборотні активи" застосовують термін "цінності". Однак, поняття "цінність" є описовою категорією, ознакою, якісним показником, що характеризує запаси як економічні елементи, які мають користь для їх власника і можуть принести йому економічні вигоди.

В економічній літературі для визначення економічної категорії "виробничі запаси" використовують різні поняття та тлумачення. Організаційні та методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності регламентуються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 "Запаси".

Отже, виробничі запаси – це придбані або самостійно виготовлені запаси, що підлягають подальшій переробці на підприємстві або утримуються для іншого споживання у ході нормального операційного циклу і характеризуються речовою формою, макроекономічним змістом, мікроекономічним призначенням та наявністю облікової складової.

Процес трансформації вітчизняної системи бухгалтерського обліку зумовив суттєву перебудову методології організації документообігу та обліку виробничих запасів. З переходом до національних положень бухгалтерського обліку значно розширились можливості підприємств у виборі правил ведення облікової політики та методики ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів. На сьогодні законодавством не регламентується, яку систему обліку виробничих запасів слід обрати.

Для того, щоб правильно зробити вибір, потрібно добре усвідомлювати переваги тієї чи іншої системи для конкретного підприємства. У зв'язку з цим особливо посилюються вимоги до бухгалтерського обліку та організації документування в напрямі підвищення дієвості, аналітичності, достовірності та оперативності отримуваної інформації про виробничі запаси з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Первинні облікові документи є основою документообігу та обліково-інформаційного забезпечення підприємства, саме за їх обробки створюються облікові регістри та виникає інший вид документообігу – документообіг облікових реєстрів, тому вважається, що первинний документообіг є початковою ланкою організації документообігу. Необхідно зазначити, що всі господарські процеси підприємства мають відповідні форми первинного обліку, затверджені Міністерством статистики України чи відповідними галузевими міністерствами.

Облік – це особлива наука, яка дозволяє організувати господарську діяльність підприємства так, аби в повній мірі відображати факти господарської діяльності з дотриманням норм діючого законодавства, яке регулює ту чи іншу його ділянку. Оскільки запаси відносяться до найбільш питомого об'єкту, який знаходиться у власності підприємства у складі оборотних активів, відповідно їх відображення в обліку, зокрема, їх оцінка при надходженні, вибутті та використанні для потреб виробництва є надзвичайно важливим питанням [11].

Відповідно до Інструкції "Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій" для обліку запасів призначений 2-й клас Плану рахунків, який має відповідну назву – "Запаси". На рахунках цього класу об'єднується інформація про наявність і рух належних підприємству предметів праці, що призначені для обробки, переробки, використання у виробництві і для господарських потреб.

Для детального обліку виробничих запасів ведуть їх аналітичний облік. Він дозволяє отримати інформацію про обсяг виробничих запасів в цілому і за кожним видом окремо. Для ведення аналітичного обліку в підприємствах відкриваються аналітичні рахунки, на яких обліковуються окремі назви чи типи певних виробничих запасів. Аналітичні рахунки забезпечують детальну характеристику виробничих запасів на підприємстві.

Процеси своєї діяльності господарство повинно відображати на рахунках обліку згідно плану рахунків. Не відрізняються цим і процеси, пов'язані з виробничими запасами. Узагальнені дані про економічно однорідні групи господарських засобів підприємства, джерел їх утворення, господарські процеси, а також результати господарської діяльності суб'єкта господарювання, містять синтетичні рахунки. Інформація на синтетичних рахунках відображається лише в грошовому вимірнику. Узагальнена інформація, яка міститься на синтетичних рахунках є важливою для ведення Головної книги, складання Балансу, а також подачі різного роду звітності до фінансових органів. Ілюстрація взаємозв'язку синтетичних рахунків, субрахунків та аналітичних рахунків представлено на рис. 2.

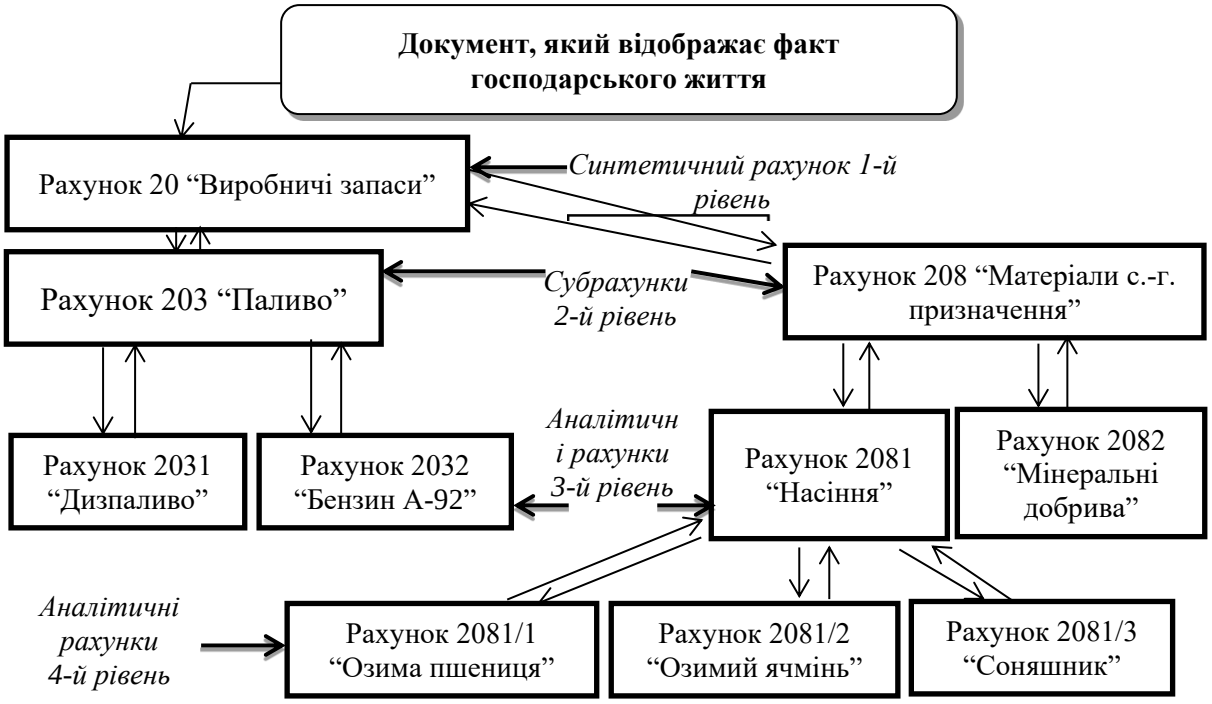

Рис. 2. **Організація аналітичного обліку виробничих запасів**
Джерело розроблено автором з використанням літературних джерел: [6; 10; 12]

По дебету рахунка 20 "Виробничі запаси" відображають надходження відповідних запасів на підприємство та збільшення їх вартості в результаті дооцінки, по кредиту – витрати на виробництво (експлуатацію, будівництво), відпуск в переробку, на сторону, а також зменшення вартості запасів внаслідок уцінки.

Для одержання деталізованої інформації, необхідної для управління виробничими запасами за їх окремими видами і процесами, організовується аналітичний облік. З цією метою до окремих рахунків синтетичного обліку та субрахунків відкриваються рахунки аналітичного обліку.

На наше переконання, сільськогосподарські підприємства використовують велику кількість різних виробничих запасів і виникає необхідність поряд із затвердженими рахунками бухгалтерського обліку розробити систему рахунків відповідно до галузевої особливості досліджуваних підприємств. На підприємствах слід відкрити рахунки третього і четвертого порядку залежно від потреби у кількості інформації, необхідної для управління виробництвом.

Враховуючи специфіку діяльності підприємств виникає потреба деталізувати виробничі запаси в робочому плані рахунків. Запропонована система рахунків дозволить матеріально відповідальним особам та апарату бухгалтерії вести достовірний оперативний облік виробничих запасів та надавати своєчасну інформацію управлінському персоналу.

Дефекти обліку виробничих запасів особливо часто виявляються при інвентаризаціях, а також при звіреннях даних складського обліку, коли виявляються недостачі й значні розбіжності за рахунок пересортування окремих видів матеріалів. Має місце й велика кількість помилок у первинних документах й облікових регістрах, що характеризують надходження і рух матеріалів.

У наш час існує необхідність й одночасно можливість нових організаційних і методичних підходів у вирішенні проблем обліку виробничих запасів, пов'язаних, з одного боку, з переходом на ринкові відносини й міжнародні стандарти, з іншої, широким впровадженням комп'ютерних технологій.

Поліпшенню ресурсопостачання сприяє впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм, підвищення рівня автоматизації обліково-обчислювальних робіт, забезпечення строгого порядку приймання, зберігання й витрати сировини, матеріалів, комплектуючих виробів і т.п. [8; 15]. Для забезпечення зберігання виробничих запасів, правильного приймання, зберігання й відпущення цінностей важливе значення має наявність на підприємстві в достатній кількості складських приміщень, оснащених ваговими і вимірювальними приладами, мірною тарою й іншими пристосуваннями. Необхідно також впроваджувати ефективні форми попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витрати матеріальних ресурсів, приділяти більше уваги підвищенню вірогідності оперативного обліку руху напівфабрикатів, комплектуючих виробів.

Дані бухгалтерського обліку повинні містити інформацію для знаходження резервів зниження собівартості продукції в частині раціонального використання матеріалів, зниження норм витрат, забезпечення належного зберігання.

Важливим напрямком удосконалення оперативного й складського обліку виробничих запасів в аграрних підприємствах є раціоналізація форм документів, документообігу й всієї системи оформлення, реєстрації й обробки документів.

Розмаїтість форм облікових документів, у тому числі лімітно-забірних карток, істотно ускладнює роботу з обліку матеріальних ресурсів на заводських складах виробничих підрозділів, у групах відділів матеріально-технічного постачання [9, с. 231]. Дослідивши данні питання, можна зробити висновки про те, що лімітно-забірні картки, як правило, оформляються на підприємствах нерегулярно і надходять у відділи матеріально-технічного постачання і у бухгалтерію у великій кількості й в основному під кінець місяця.

Подібні надходження облікових документів на обробку й характерна тенденція збільшення їхньої кількості до кінця місяця значно ускладнюють роботу складів і у групах матеріально-технічного постачання. Виходячи з даних аналізу, обсяг облікових робіт на кінець місяця зростає на 18-20%, що істотно впливає на якість роботи [7]. Необхідно вдосконалювати систему обліку, регламентувати обсяг і строки передачі документів на обробку. Для цього, на нашу думку, слід розробити операграми руху документів, наприклад, Лімітно-забірної картки (таблиця 1).

Таблиця 1

Операграма руху лімітно-забірної картки

№ з/п	Господарські операції з виробничими запасами	Виконавці						
		Відділ забезпечення	Склад запасів		Матеріальний відділ бухгалтерії	Адміністрація підприємства		Центральна бухгалтерія
			Завідуючий складом	*Оператор*		Керівник	Головний бухгалтер	
1.	Отримання дозволу на відпуск матеріалів							
2.	Складання документа на отримання матеріалів	**1**						
3.	Відбір і передача матеріалів		**2**					
4.	Заповнення документу на отримання матеріалів			**3**				
5.	Перевірка та таксування документа				**4**			
6.	Підписування документа					**5**	**6**	
7.	Відмітка про надходження обробку і зберігання у бухгалтерію							**7**

Джерело: [розроблено автором]

На нашу думку, аналізуючи в цілому висновки науковців та діяльність аграрних підприємств з обліку виробничих запасів, можна виокремити наступні основні негативні аспекти [4, с. 922]:

– складність визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів, що полягає у використанні підприємствами бартерного обміну, більше того, обміну на неподібні активи;

– низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств, невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів;

– обмеженість контролю використання виробничих запасів;

– відсутність комплексного поєднання всіх видів обліку підприємства для забезпечення керівництва підприємства необхідною управлінською інформацією тощо.

Очевидно, що рішення як організаційних, так і методичних питань повинне ґрунтуватися на використанні можливостей сучасних комп'ютерних технологій [4; 13]. При цьому найбільш ефективною є організація рішення таких завдань у комплексній системі керування підприємством.

Удосконалення процесу обліку та управління виробничих запасів в аграрних підприємствах передбачає такі зміни у веденні обліку, які на наш погляд варто робити за наступними напрямками:

- спрощення і полегшення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Варто врахувати, що облік виробничих запасів ведеться на різних рахунках бухгалтерського обліку. При оприбуткуванні запасів за закупівельними цінами всі витрати, пов'язані з їх придбанням, можна відносити на субрахунок 931 "Витрати на придбання запасів", а списання цих витрат включити безпосередньо в собівартість запасів, на витрати виробництва або на витрати звітного періоду;

- збільшення оперативної обробки первинної та звітної документації, покращення контролю за рівнем цих витрат. Акумулювання витрат, пов'язаних із забезпеченням підприємства запасами, на субрахунку 931 "Витрати на придбання запасів" за видами витрат полегшить роботу для їх контролю;

- діяльність підприємства по зменшенню цих витрат. Доступність і наочність обліку запасів і витрат, пов'язаних з їх придбанням, допоможе прогнозувати, планувати та аналізувати ці витрати для прийняття управлінських рішень по їх зменшенню;

- узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку запасів;

- обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки і технології виробництва;

- чітка організація обліково–контрольних процедур руху запасів підприємств (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів);

- досягнення позитивного результату на основі зниження витрат; реальність оцінки залишків запасів товарно-матеріальних цінностей, відображених в активах балансу. При проведенні аналізу зовнішніми користувачами балансу підприємства необхідно враховувати, що запаси, обліковані за купівельними цінами, більш наближені до чистої вартості реалізації по відношенню до запасів, облік яких ведеться за цінами придбання. Тому показники рентабельності, виробництва, ліквідності та оборотності запасів у визначеному періоді будуть більш достовірними;

- відсутність комплексного поєднання всіх видів обліку підприємства для забезпечення керівництва підприємства необхідною управлінською інформацією;

- для підприємств аграрного сектору характерним є перевезення виробничих запасів власними силами.

Суми таких транспортно-заготівельних витрат можна розрахувати тільки в кінці місяця, адже вони складаються з фактичних витрат власного автотранспорту:

1) вартості паливно-мастильних матеріалів;

2) вартості запасних частин;

3) амортизації автотранспорту;

4) нарахованої заробітної плати водіїв;

5) нарахування єдиного соціального внеску від заробітної плати водіїв.

Використання в обліку окремого субрахунку для обліку транспортно-заготівельних витрат дозволяє отримати достовірну інформацію про витрати та відображає їх вплив на формування фінансових результатів діяльності.

На нашу думку, облік транспортно-заготівельних витрат доцільно вести на рахунку 29 "Транспортно-заготівельні витрати" з подальшим розподілом їх загальної суми за групами виробничих запасів підприємств галузі АПК.

На запропонованому рахунку відображатимуться: витрати на транспортування і завантаження матеріалів у транспортні засоби, витрати на зберігання виробничих запасів, витрати на утримання заготівельно-складського апарату, винагороди, сплачені посередницьким організаціям, через які придбані виробничі запаси, витрати на тару та інші.

До рахунку 29 “Транспортно-заготівельні витрати” доцільним є відкриття наступних рахунків у системі аналітичного обліку:

– 291 “Транспортно-заготівельні витрати основних матеріалів”;

– 292 “Транспортно-заготівельні витрати допоміжних матеріалів”.

Виходячи з того, що виробничі запаси транспортуються як сторонніми підприємствами, так і власними силами, виникає необхідність ведення наступних рахунків третього порядку:

- 2911 “Транспортно-заготівельні витрати, здійснені сторонніми підприємствами”;
- 2912 “Транспортно-заготівельні витрати, здійснені власними силами”;
- 2921 “Транспортно-заготівельні витрати на допоміжні матеріали, здійснені сторонніми підприємствами”;
- 2921 “Транспортно-заготівельні витрати на допоміжні матеріали, здійснені власними силами”.

Доцільним є також ведення аналітичного обліку за зазначеними рахунками третього порядку за групами виробничих запасів підприємств галузі АПК.

Процесу оптимізації обліку виробничих запасів, а також поліпшенню їх корисного використання має сприяти не тільки якісно складена документація, а й налагоджений виробничий процес. Тому для подальшої оптимізації обліку виробничих запасів пропонуємо розроблений економічний механізм (рис. 3.)

Рис. 3. **Економічний механізм удосконалення обліку виробничих запасів**
Джерело: [5, с. 147]

Висновки. На основі даного дослідження слід зазначити, що підгрунтя ефективного функціонування будь-якого підприємства на ринку створює раціональне використання матеріальних ресурсів. Швидкі економічні перетворення, політична невизначеність, посилена конкуренція, обмеженість ресурсів потребують пошуку нових шляхів до управління матеріальними ресурсами, ключову позицію у структурі яких посідають виробничі запаси.

Таким чином, для забезпечення ефективного розвитку підприємств та зростання їх виробничого потенціалу за сучасних умов господарювання виникає необхідність організації якісно нової системи обліку та специфіки управління виробничими запасами. Формування та використання запасів в діяльності підприємств впливають на процес прийняття рішень щодо їх стратегічного розвитку і забезпечують позитивні кінцеві результати діяльності.

Список використаних джерел

1. Бержанір І. А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів / І. А. Бержанір, Т. А. Демченко, А. А. Кістол // Економічний простір. – 2016. – № 107. – С. 161-168.

2. Бондаренко Н. М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві / Н. М. Бондаренко, А. М. Яресько // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 4. – С. 273-281.

3. Внутрішньогосподарський контроль. [текст]: навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – К. : "Центр учбової літератури", 2014. – 496 с.

4. Довга Т. А. Проблеми оцінки виробничих запасів господарюючими суб'єктами в умовах інфляції / Т. А. Довга // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 8. – С. 88-94.

5. Довга Т. А. Роль та місце аналізу виробничих запасів в системі управління ресурсним потенціалом підприємства [Текст] / Т. А. Довга // Молодий вчений. – 2015. – №5. – С. 88-94.

6. Китайчук Т. Г. Облік та контроль товарно-матеріальних цінностей в аграрних формуваннях: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09 [Електронний ресурс] / Т.Г. Китайчук; Ін–т аграр. екон. УААН. – К., 2010. – 24 с.

7. Колумбет О. П. Методологія управлінського аналізу оборотних матеріальних активів в управлінні підприємством / О. П. Колумбет // Інноваційна економіка. – 2014. – № 5. – С. 61-68.

8. Маліков В. В. Методологія аналізу ефективності використання виробничих запасів на підприємстві / В. В. Маліков // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. – 2015. – № 2. – С. 23-30.

9. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств. Затверджено наказом Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 р. № 390.

10. Пилипів Н. Поняття і сутність товарно-виробничих запасів / Н. Пилипів, М. Борисовський // Економічний аналіз. – 2013. – Т. 12(3). – С. 303-307.

11. Плахтій Т.Ф. Порядок оцінки запасів: проблеми та шляхи їх вирішення / Т.Ф. Плахтій // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. –2013. – 2(22), том 3. – С. 292-299.

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" затверджене наказом Міністерства фінансів України із змінами та доповненнями від 20.10.1999р. № 246.

13. Потапова І. В. Методика аналізу ефективності використання виробничих запасів аграрних підприємств та шляхи їх покращення / І. В. Потапова, О. Ф. Томчук, Н. І. Коваль // Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки. – 2016. – № 4/2 (13). – С. 118-124.

14. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України із змінами та доповненнями від 16.07.99 р. № 996 – XIV.

15. Стецюк Н. Є. Облік і аналіз виробничих запасів підприємств деревообробної промисловості України: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09 [Електронний ресурс] / Н. Є. Стецюк; Ін–т аграр. екон. УААН. – К., 2015. – 22 с.

Список використаних джерел у транслітерації/References

1. Berzhanir I. A. Problemy ta napriamy vdoskonalennia obliku vyrobnychykh zapasiv / I. A. Berzhanir, T. A. Demchenko, A. A. Kistol // Ekonomichnyi prostir. – 2016. – № 107. – S. 161-168.

2. Bondarenko N. M. Sutnist ta klasyfikatsiia vyrobnychykh zapasiv na pidpryiemstvi / N. M. Bondarenko, A. M. Yaresko // Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriia : Ekonomichni nauky. – 2014. – № 4. – S. 273-281.

3. Vnutrishnohospodarskyi kontrol. [tekst]: navch. posib. / L. V. Hutsalenko, M.M. Kotsupatryi, U. O. Marchuk – K. : "Tsentr uchbovoi literatury", 2014. – 496 s.

4. Dovha T. A. Problemy otsinky vyrobnychykh zapasiv hospodariuiuchymy subiektamy v umovakh infliatsii / T. A. Dovha // Investytsii: praktyka ta dosvid. – 2015. – № 8. – S. 88-94.

5. Dovha T. A. Rol ta mistse analizu vyrobnychykh zapasiv v systemi upravlinnia resursnym potentsialom pidpryiemstva [Tekst] / T. A. Dovha // Molodyi vchenyi. – 2015. – №5.

6. Kytaichuk T. H. Oblik ta kontrol tovarno–materialnykh tsinnostei v ahrarnykh formuvanniakh: avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.00.09 [Elektronnyi resurs] / T.H. Kytaichuk; In–t ahrar. ekon. UAAN. – K., 2010. – 24 s.

7. Kolumbet O. P. Metodolohiia upravlinskoho analizu oborotnykh materialnykh aktyviv v upravlinni pidpryiemstvom / O. P. Kolumbet // Innovatsiina ekonomika. – 2014. – № 5. – S. 66-68.

8. Malikov V. V. Metodolohiia analizu efektyvnosti vykorystannia vyrobnychykh zapasiv na pidpryiemstvi / V. V. Malikov // Visnyk KhNAU. Seriia : Ekonomichni nauky. – 2015. – № 2. – S. 23-30.

9. Metodychni rekomendatsii shchodo zastosuvannia rehistriv zhurnalno-ordernoi formy obliku dlia silskohospodarskykh pidpryiemstv. Zatverdzheno nakazom Ministerstva ahrarnoi polityky Ukrainy vid 04.06.2009 r. № 390.

10. Pylypiv N. Poniattia i sutnist tovarno-vyrobnychykh zapasiv / N. Pylypiv, M. Borysovskyi // Ekonomichnyi analiz. – 2013. – T. 12(3). – S. 303-307.

11. Plakhtii T.F. Poriadok otsinky zapasiv: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia / T.F. Plakhtii // Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky) / Za red. M.F. Kropyvka. –2013. –2(22), tom 3. – S. 292-299.

12. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 9 "Zapasy" zatverdzhene nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy iz zminamy ta dopovnenniamy vid 20.10.1999r. № 246.

13. Potapova I. V. Metodyka analizu efektyvnosti vykorystannia vyrobnychykh zapasiv ahrarnykh pidpryiemstv ta shliakhy yikh pokrashchennia / I.V. Potapova, O.F. Tomchuk, N. I. Koval // Oblik, ekonomika, menedzhment: naukovi notatky. – 2016. – № 4/2 (13). – S. 118-124.

14. Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy iz zminamy ta dopovnenniamy vid 16.07.99 r. № 996 – XIV.

15. Stetsiuk N. Ye. Oblik i analiz vyrobnychykh zapasiv pidpryiemstv derevoobrobnoi promyslovosti Ukrainy: avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.00.09 [Elektronnyi resurs] / N. Ye. Stetsiuk; In–t ahrar. ekon. UAAN. – K., 2015. – 22 s.

ANNOTATION
THE ESSENCE OF INVENTORIES AS AN ECONOMIC CATEGORY:ACCOUNTING AND MANAGEMENT ASPECTS

KOVAL Natalia,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation in the Fields of the Economy,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)

Inventories are an integral part of the group's material resources, which form the productive resources of the enterprise. They occupy a special place in the composition of assets and a dominant position in the cost structure of enterprises of various spheres of activities. To ensure the smooth operation of production in warehouses of the company the inventories should always be available within the norms stipulated by the needs of the enterprise.

In the process of reforming the national accounting system, the adoption of national standards and transition to international accounting standards, the requirements for efficient use of production resources are changed. Accounting is intended primarily to ensure the control of residues; the receipt and expenditure of inventory in the warehouse, which is an important condition for ensuring the preservation of property of the enterprise. Properly organized accounting of inventories, that is a qualitative awareness of their presence and movement is essential for the management of production activities of each enterprise and in the efficient use of material assets.

Therefore, the author pays considerable attention to the problems of information support of accounting and efficient management of inventories in the course of internal processes of the enterprise and effectiveness of its financial and economic activities.

Key words: inventory, material resources, effective management accounting system, cost, costs, paperwork.

Fig. 3. Tabl. 1. Lit. 15.

АННОТАЦИЯ
СУЩНОСТЬ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ КАК ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КАТЕГОРИИ: УЧЁТНЫЙ И УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

КОВАЛЬ Наталия Ивановна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры учёта и налогообложения в отраслях экономики,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

Производственные запасы являются составной частью группы материальных ресурсов, которые формируют производственные ресурсы предприятия. Они занимают особенное место в составе имущества и

доминирующие позиции в структуре расходов предприятий разных сфер деятельности. Для обеспечения бесперебойной работы производства на составах предприятия всегда должны быть производственные запасы в пределах норм, предусмотренных потребностью предприятия.

В процессе реформирования отечественной системы бухгалтерского учета, принятия национальных стандартов и перехода на международные стандарты учёта изменяются требования к учёту эффективности использования производственных запасов, а также расширяются поставленные перед ним задания. Бухгалтерский учёт призван, главным образом, обеспечить контроль за остатками; поступлением и расходами производственных запасов на склад, который является важным условием для обеспечения сохранения собственности предприятия. то есть качественная осведомленность об их наличии и движении имеет существенное значение в управлении производственной деятельностью каждого предприятия и в эффективном использовании материальных ценностей.

Поэтому автором уделено значительное внимание проблемам информационного обеспечения учёта и влиянию эффективного управления производственными запасами на ход внутрипроизводственных процессов предприятия и повышение эффективности его финансово-хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: производственные запасы, материальные ресурсы, эффективное управление, системы бухгалтерского учёта, себестоимость, расходы, документооборот.

Рис. 3. Табл. 1. Лит. 15.

Інформація про автора

КОВАЛЬ Наталія Іванівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: Natkov@i.ua).

KOVAL Natalia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation in the Fields of the Economy, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Soniachna Str., 3, e-mail: Natkov@i.ua).

КОВАЛЬ Наталия Ивановна – кандидат экономических наук, доцент кафедры учёта и налогообложения в отраслях экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: Natkov@i.ua).